

SLUTTRAPPORT FOR REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING OG ØKT TILGJENGELIGHET 2009-2013

2014

**SLUTTRAPPORT FOR
REGJERINGENS
HANDLINGSPLAN FOR
UNIVERSELL UTFORMING
OG ØKT TILGJENGELIGHET
2009-2013**

Deltasenteret er en del av Barne-,
ungdoms- og familiedirektoratet
og er statens kompetansesenter
for deltakelse og tilgjengelighet.

**BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET**

Desember 2014

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Stensberggaten 27
0170 Oslo

INNHold

INNLEDNING	4
3.1 BYGG	7
3.1.1 Bygg generelt	7
3.1.2 Boligbygg	16
3.2 PLANLEGGING OG UTEOMRÅDER	17
3.3 TRANSPORT	20
3.4 IKT	23
3.5 SEKTOROVERGRIPENDE TILTAK	28
3.5.1 Kommunesatsing	28
3.5.2 Indikatorutvikling og standarder	30
3.5.3 Kommunikasjonspolitikkk	32
3.5.4 Barn og unge	34
3.5.5 FoU	36
3.6 ANNET.....	40
3.6.1 Handlingsplaner for universell utforming i statlige etater	40
3.6.2 Oppfølging av lover og forskrifter om universell utforming	41
3.6.3 Internasjonalt	43
Andre tiltak som omtales i sluttrapporten:	44

INNLEDNING

«Norge universelt utformet 2025 - Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013» er nå slutført. Planen har berørt de fleste samfunnsområder, og 15 departementer har vært involvert i gjennomføringen. Det har vært brukt et bredt spekter av virkemidler for å nå alle nivåer i offentlig sektor og for å bidra til utvikling i privat sektor.

Handlingsplanen har vært en viktig bidragsyter både for likestillingspolitikken og i arbeidet med å styrke sosial og økonomisk bærekraft. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har hatt koordineringsansvaret for planen. Denne rapporten oppsummerer tiltakene i planen, og er sammenstilt av Deltasenteret, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet etter oppdrag fra BLD.

Bakgrunn

«Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009- 2013» bygget på den politiske visjonen om at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Planen var en direkte videreføring av satsningen på universell utforming fra tidligere handlingsplan (2004), og den har vært politisk forankret i Statssekretærutvalget for den samlede politikken for funksjonshemmede.

Intensjonen med planen var at man ved å legge universell utforming til grunn for samfunnsutviklingen, skulle få bedre og mer likestilte omgivelser for personer med nedsatt funksjonsevne. Et viktig argument da planen ble formet var at satsingen på universell utforming skulle bidra til samfunnskvaliteter som er positive for alle innbyggere, ikke bare spesielle grupper. For Norge som samfunn, skulle universell utforming også bidra til sosial og økonomisk bærekraft.

Nasjonale mål og strategi

Et av de overordnede målene for planen var å støtte opp under nasjonal lovgivning som omhandler universell utforming, herunder diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Handlingsplanen skulle også bidra til å oppfylle Norges forpliktelser ved ratifisering av FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Bruk av rettslige virkemidler inngår som en viktig del av den samlede strategien for å fremme universell utforming. De senere årene er flere lover og forskrifter endret for å sikre universell utforming og økt tilgjengelighet, og nye er kommet til. En del av forskriftsendringene har hatt sammenheng med oppfølging av EU-lovgivning i transportsektoren. Denne handlingsplanen har støttet opp under implementeringen av disse.

Bruk av statlig markedsrett, bl.a. innkjøpspolitikk, forvaltningsrett, som lover og forskrifter og bevilgningsrett, som stimuleringsmidler, har alle vært en del av planen. Hensikten er å påvirke konkrete leveranser, men også praksis ved å stille krav og legge føringer om universell utforming der det er relevant. Utvikling av standarder for universell utforming har vært viktig for å

konkretisere hva universell utforming betyr innen ulike områder. Planen har også hatt forsknings- og utviklingsprosjekter, som har gitt bedre samfunnsøkonomisk innsikt om nytten av universell utforming.

På det økonomiske plan har hovedprinsippet vært at finansieringen skulle skje innenfor de ordinære budsjetttrammene, og at universell utforming skulle inkluderes i de aktuelle satsningene i sektorene. For å sette i gang aktivitet, har det vært brukt rundt 100 millioner i stimuleringsmidler. I tillegg kom andre øremerkede bevilgninger. Midlene har i hovedsak bidratt til delfinansiering i ulike prosjekter, dvs at de har stimulert til større aktivitet enn summen av de bevilgede midlene skulle tilsi.

Omfattende informasjonsmateriell, en rekke veiledere og kurs har blitt utviklet innen rammen av handlingsplanen. Dette har lagt til rette for kompetanseheving i mange sektorer, nivå og ledd.

Det har vært en bred involvering av sektorer og kommuner. Hensikten har vært spredning av innsikt og bevisstgjøring om universell utforming, samt å øke omfang av aktiviteter. Handlingsplanen har vært sektorovergripende, og inneholdt både tverrsektorielle og sektorielle tiltak. Sektoransvarsprinsippet har blitt styrket i perioden. Det innebærer at prinsippene om universell utforming i større grad blir lagt til grunn i sektorenes og virksomhetenes ordinære planer og arbeid i handlingsplanens siste fase.

Planens innhold

Planen har hatt fire prioriterte områder: bygg /anlegg, uteområder /planlegging, transport og IKT. I den opprinnelige planen var det 46 tiltak. Det har kommet mange nye tiltak i løpet av perioden. I 2013 inneholdt handlingsplanen mer enn 200 tiltak.

Tiltakene har vært preget av stor variasjon. Det har vært små og store tiltak. Noen har vært tidsavgrensete og andre løpende. Det har vært tiltak med få eller mange aktører involvert, i enkeltsektorer og på tvers av sektorer. Noen tiltak har vært enkeltprosjekter, mens andre har vært større programmer.

Evaluering og anbefalinger

På oppdrag fra BLD har Oslo Economics og Universell utforming A/S evaluert fire sentrale virkeområder i handlingsplanen; lovendring, kompetanseheving, nasjonalt utviklingsprosjekt og standardisering. Evalueringen konkluderte med at handlingsplanens brede satsning i mange sektorer har gitt resultater som svarer bra på regjeringens politiske visjon om et universelt utformet samfunn innen 2025. Evalueringen konkluderer med at det er behov for en ny handlingsplan for å følge opp og konkretisere de politiske målsettingene frem mot 2025.

Våren 2013 gjennomførte Deltasenteret i Bufdir innspillsmøter til en eventuell ny handlingsplan med deltakelse fra funksjonshemmedes organisasjoner, KS, statlige virksomheter og direktorater, fagorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og utdanningsinstitusjoner. Det var også her stor enighet om behovet for en ny handlingsplan. Dette ble blant annet begrunnet med at

arbeidet forankret i handlingsplan 2009-2013 hadde gitt et bedre grunnlag for samarbeid og planlegging, også på tvers av nivåer og sektorer. Et sektorovergripende samarbeid og en sentral styring av arbeidet, ble vurdert som avgjørende for videre fremgang.

Bufdir v/Deltasenteret har også kommet med sine innspill til BLD om hvordan en videreføring av arbeidet kan se ut. For å kunne oppnå den politiske visjonen om et universelt utformet Norge i 2025, mener også Bufdir at det fortsatt er behov for politisk innsats, så vel som målrettede programmer og aktiviteter om universell utforming. Sektoransvarsprinsippet er styrket i planperioden, men det må fortsatt videreutvikles. Det innebærer å heve kompetansenivået ytterligere både i offentlig og privat sektor, fra offentlige innkjøpere, til prosjekterende og tjenesteytere. Samtidig omfatter det tydelige føringer fra alle departementene ut i underliggende etater og virksomheter. Det er nødvendig med fortsatt forskning og innovasjon på området, slik at myndighetenes råd og praksis kan bli mer kunnskapsbaserte. Både kunnskapssammenstillinger, befolkningsundersøkelser og analyser av tiltak er viktige, men også innovasjonsprosjekter med eksperimenter i prosess, utforming og funksjon er nødvendig. Bufdir mener at det er nødvendig å integrere universell utforming i samfunnets store satsninger fremover. Kommunereformen, folkehelsesatsningen og gjennomføringen av den digitale agenda er noen eksempler.

Oppsummeringen av planen viser at mye viktig grunnlagsarbeid er lagt ned, og at forståelsen for hva universell utforming er og kan innebære, har økt. Vi håper rapporten gir et godt innblikk i det mangfoldet denne planen har representert, og inspirasjon til å fortsette arbeidet fremover mot inkludering av alle i våre fysiske og digitale omgivelser.

3.1 BYGG

3.1.1 Bygg generelt

B1 Ny plan- og bygningslov med tilhørende nye forskrifter skal bidra til å sikre universell utforming i nye bygninger, anlegg og uteområder

Ansvarlig departement: MD/ KRD

Ny plan- og bygningslov med forskrifter trådte i kraft 2009/2010, med plandelen først.

Loven har bidratt vesentlig til å øke tilgjengeligheten i bygg, boliger og uteområder. Samtlige arbeids- og publikumsbygg blir nå i praksis universelt utformet, i følge en evaluering gjennomført av Oslo Economics. Hovedbildet er at arkitekter og planleggere har blitt vant til regelverket og gjør sitt beste for å overholde det.

Oslo Economics skriver i evalueringen at ny plan- og bygningslov er etter deres oppfatning det viktigste tiltaket innenfor handlingsplanen.

B2 Plan- og bygningsloven gir hjemmel til å fastsette forskrifter om oppgradering av eksisterende bygninger, anlegg og uteområder

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Arbeidet ble påbegynt, men ikke fullført i handlingsplanperioden.

Det er i loven gitt hjemmel for å fastsette forskrifter om oppgradering av eksisterende bygg, anlegg og uteområder. Vista Utredning ferdigstilte i desember 2008 en kostnadsberegning av oppgradering av undervisningsbygg. Bakgrunnen for arbeidet er at undervisningsbygg er en aktuell «kandidat» dersom krav til utbedring av grupper av eksisterende bygg etter Plan- og bygningslovens § 31-4 skal tas i bruk. Ved utløpet av handlingsplanperioden gjenstår det fremdeles politiske avklaringer om hvordan oppgradering av eksisterende bygningsmasse og uteområder til universell utforming skal gjennomføres.

B3 Informasjonsprogrammet universell utforming i byggsektoren

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Informasjonsprogrammet universell utforming i byggesektoren har igangsatt ulike kompetansehevende tiltak om universell utforming for byggenæringen. Direktoratet for byggkvalitet (DiBK – tidligere Statens byggt tekniske etat) og Husbanken har samarbeidet om programmet og de ulike delprosjektene. Programmet har vært innrettet mot ulike brukergrupper for å endre holdninger og øke kompetanse.

Det har vært samarbeid med aktører i byggebransjen og i universitets- og høyskolesektoren for å styrke kunnskap og ferdigheter om universell utforming. For å styrke implementering av universell utforming i fagmiljøet i universitetssektoren, ble det blant annet tatt initiativ til etablering av en stipendiatstilling med tema universell utforming på arkitektthøgskolen i Oslo.

Programmet rettet seg også mot folk flest. Kampanjen «dinfeil.no» ble gjennomført i 2009. Det var en holdningskampanje som skulle gjøre folk bevisste på universell utforming og oppmerksomme på fordelene med tilgjengelighet i bolig.

For å måle utviklingen av folks holdninger og kunnskap til universell utforming, er det gjennomført brukerundersøkelser hvert annet år fra 2007 til 2013.

Det er igangsatt et arbeid med utvikling av nettsted for inspirasjon og økt kunnskap i byggenæringen, kalt «Tenk universelt». I tilknytning til nettstedet er det utviklet en foto-opplaster for prosjektdokumentasjon. Delprosjektet ble ikke helt ferdigstilt innenfor handlingsplanens periode.

Som del av tiltak B3 Informasjonsprogrammet er det utviklet materiell til hjelp i prosjektering som f. eks.:

[Kompetanseplan for prosjekterende om universell utforming](#)

Planen er utarbeidet av DiBK i samarbeid med bransjeorganisasjonene.

[Prosjekteringsverktøy for universell utforming av publikumsbygg](#)

Porsgrunn og Trondheim kommuner har sammen utarbeidet et prosjekteringsverktøy for universell utforming av publikumsbygg. Prosjekteringsverktøyet er utviklet for nasjonal bruk med støtte fra DiBK og Husbanken. Verktøyet vil bli oppdatert av direktoratet ved behov og i samsvar med endringer i byggt teknisk forskrift og veiledning.

«Prosjekteringsverktøy for universell utforming av boliger» ble påbegynt i handlingsplanperioden, men var ikke lansert pr. 31.12.13.

B4 Etatsvise handlingsplaner for universell utforming i Statens bygningstekniske etat og Husbanken - styrket og utvidet innsats

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Universell utforming har blitt en integrert del av både Direktoratet for byggkvalitets (DiBK – tidligere Statens bygningstekniske etat) og Husbankens handlingsplaner. I begynnelsen av handlingsplanperioden hadde DiBK fokus på utvikling av temaet universell utforming, byggt teknisk forskrift og å rette opp manglende universell utforming i egne lokaler. Det var også en målsetning å inkludere universell utforming i annet utviklingsarbeid internt. Husbanken la våren 2011 ut rapporten «Husbankens Handlingsplan for universell utforming 2011-2015». Rapporten inneholder opplysninger om de konkrete arbeidsoppgavene Husbanken har fått knyttet til regjeringens handlingsplan. Husbanken skriver at de vil kunne tilby tilskudd til

kompetanseheving i kommunene samt stimulere til universell utforming gjennom grunnlånet. Husbanken arbeider også med å presentere gode prosjekt og prosesser som inkluderer universell utforming.

B5 Standarder for idrettsanlegg og anlegg for fysisk aktivitet

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: Løpende

Kulturdepartementet deltok i arbeidet med revidering av europeisk standard for tribuneanlegg NS-EN 13200-1 Spectator facilities - Part 1: General characteristics for spectator viewing area. Den reviderte standarden ble ferdigstilt i 2012 med norsk tittel NS 13200-1 Tilskueranlegg - Del 1: Generelle egenskaper for tilskuerområder.

Kulturdepartementet bidro med 70 000 kroner til utvikling av standarder på idrettsområdet.

B6 Rentekompensasjonsordning for istandsetting av kirker

Ansvarlig departement: KUD (FAD fra 2010)

Oppstart: 2009

Rentekompensasjonsordningen som ble innført i 2005, har som formål å stimulere til sikring og bevaring av kirker, utsmykking og inventar. Ordningen blir administrert av Husbanken, og tiltak for økt tilgjengelighet og funksjonalitet for funksjonshemmede er omfattet av ordningen. Av rundt 800 kirker som har fått midler gjennom ordningen, er det rapportert om lag 200 prosjekter med slike tilgjengelighetstiltak per november 2013.

B7 Universell utforming av skolebygninger

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: 2009

Rentekompensasjonsordningen for rehabilitering og nybygging ble fornyet i budsjettet for 2009. Myndighetene krever at universell utforming skal tas hensyn til ved rehabiliteringstiltak som får midler gjennom rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg 2009-2016. Ordningen blir administrert av Husbanken. Den samlede investeringsrammen er på 15 milliarder kroner over åtte år, men det er antatt at behovet kan være langt større enn den vedtatte investeringsrammen.

B8 Universell utforming av utenriksstasjonene

Ansvarlig departement: UD

Oppstart: 2009

Det ble ved begynnelsen av handlingsplanperioden laget en oversikt over universell utforming ved utenriksstasjonene. Ved alle nybygg ivaretas universell utforming, og man tar hensyn til universell utforming ved valg av leieobjekter til embetsboliger. Statsbygg forvalter utenlandseiendommene, 170 bygninger på 67 eiendommer.

B9 Universell utforming av forswarets bygninger

Ansvarlig departement: FD

Oppstart: 2009

Forsvarsbygg vurderer universell utforming i forbindelse med alle nye byggeprosjekter. I forprosjekter for investering i eiendom, bygg og anlegg i Forsvaret lages det nå en beskrivelse av hvordan universell utforming er ivaretatt i investeringsprosjektet. I tillegg har mer enn 80 medarbeidere i Forsvarsbygg i løpet av handlingsplanperioden gjennomført et internt opplæringsprogram i prosjektarbeid som blant annet fokuserer på universell utforming.

B10 Universell utforming av fengsler og rettsbygninger

Ansvarlig departement: JD

Oppstart: 2009

For alle nye tinghus blir det lagt til grunn en kravspesifikasjon (byggeprogram) som forutsetter at alle bygg skal være universelt utformet. Kravene om universell utforming inngår i plan for oppgradering av eksisterende fengsler. Plan for utbedring av rettssaler med installering av utstyr for hørselshemmede videreføres. Ved slutten av handlingsplanperioden var det installert utstyr for overføring av lyd for hørselshemmede i minst én rettssal i hvert tinghus. I hvor stor grad eksisterende lokaler ellers er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, varierer. I nye tinghus og lokaler settes det krav om funksjonalitet for alle brukere.

B11 Universell utforming av bygninger i helsetjenesten og sosialtjenesten

Ansvarlig departement: HOD og AD

Oppstart: 2010

Alle spesialenhetene i Arbeids- og velferdsetaten er universelt utformet. AD følger opp plikten til universell utforming av NAV-kontorene. I mange fylker er alle lokale NAV-kontor universelt utformet. I noen fylker gjenstår bare enkeltkontor som ennå ikke har universell utforming. I andre fylker har man etter den første innsatsen funnet behov for å gjøre ytterligere tiltak i mottaks- og samtalerom. Enkelte steder vil det først bli universelt utformet etter omfattende ombygginger av eksisterende lokaler eller ved etablering i nye lokaler. Ved inngåelse av nye leiekontrakter, er kravene til universell utforming en del av konkurransegrunnlaget.

Kommunene har ansvar for utforming av bygninger i den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

I følge Retningslinjer for investeringstilskudd fra Husbanken til sykehjemsplasser og omsorgsboliger, skal disse bygningene ha energieffektive løsninger og være universelt utformet. Det forutsettes videre at krav i arbeidsmiljøloven, plan- og bygningsloven og byggeforskriftene blir oppfylt. Regelverket forvaltes av HOD ved Husbanken.

Spesialisthelsetjenesten har utarbeidet en veileder «Bra for alle — nødvendig for noen», som har som siktemål å gi spesifikke føringer i forbindelse med planlegging av nybygg og ombygging og forvaltning av eksisterende bygg. Denne skal bidra til å sikre at helsebygg innenfor statlig virksomhet får universell tilgjengelighet/brukbarhet.

Veilederen ligger på hjemmesiden til Helsedirektoratets Kompetansenettverk for sykehusplanlegging: www.sykehusplan.no Veilederen vil bidra til at nasjonale føringer vedr. krav om universell utforming i bygg blir fulgt ved planlegging av nybygg, rehabilitering/ombygging av eksisterende bygg og forvaltning av bygg.

B12 Universell utforming av nye statlige formålsbygg

Ansvarlig departement: FAD og Utbyggingsansvarlige departementer

Oppstart: 2009

Ved utforming av nye statlige formålsbygg følges kravene i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven (TEK10). Statlige etater innenfor bygg og eiendomsforvaltning hadde også høy oppmerksomhet på temaet før TEK 10 trådte i kraft.

B13 Universell utforming av Statsbyggs bygningsmasse

Ansvarlig departement: Fornyings- og administrasjonsdepartementet/Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Oppstart: Tiltaket er en videreføring av tiltak fra 2005

Statsbygg har laget handlingsplan og sørger for at eksisterende bygg oppgraderes suksessivt. Det settes av et årlig beløp til tiltak som sikrer universell utforming. Dette arbeidet vil pågå til kravene om universell utforming er innfridd, dvs. innen utgangen av 2025. Byggene Statsbygg forvalter, registreres på nettstedet «Bygg for alle», der alle kan sjekke tilgjengeligheten. Dette bidrar til økt oppmerksomhet rundt universell utforming, samtidig som det er et nyttig verktøy for både Statsbygg og publikum.

B14 Universell utforming av bygg som leies av statlige virksomheter

Ansvarlig departement: Alle relevante departementer

Oppstart: 2009

Hensynet til universell utforming har fått økende oppmerksomhet både ved reforhandling av leiekontrakter og nye kontraktsinngåelser. Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven legger ansvaret på universell utforming av lokaler på virksomheten som bruker dem, ikke på eier av bygget. Dette klargjør virksomhetenes eget ansvar for å etablere seg i lokaler som er universelt utformet. I 2012 fastsatte regjeringen også en instruks som bl.a. regulerer prosedyren ved innleie i markedet. Her understrekes det at krav til universell utforming skal hensyntas.

B15 Kulturminner og universell utforming

Ansvarlig departement: MD

Oppstart: 2009

Tiltaket omfatter tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljøer i tilknytning til Riksantikvarens bevaringsprogrammer og utvikling av gode løsninger på universell utforming i forbindelse med kulturminner og kulturmiljøer. I et samarbeid mellom Riksantikvaren og Miljøverndepartementet er det avholdt seminar om tilgjengelighet til kulturminner i 2010 rettet mot deltakerne i K1-programmet og andre interesserte.

I forrige handlingsplanperiode (2005-2009) initierte pilotkommunene Risør, Ullensaker og Trondheim et arbeid som resulterte i rapporten «Kulturminnevern og universell utforming - et prosessverktøy», som ble ferdigstilt i 2010 og utgitt av Miljøverndepartementet. Verktøyet fokuserer på spillet mellom plan- og bygningsloven, eier og antikvariske myndigheter. Rapporten begrenser seg i til det bygde miljø, men systematikken kan brukes på tilsvarende utfordringer. Det er senere også utarbeidet en ny veileder om universell utforming og kulturminnevern, jf. tiltak B30.

B16 Krisesentre, voldtektssentre, incestsentre, barnevernsinstitusjoner og familievernkontor

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: Løpende

Målet er at sentrene skal være tilgjengelige for alle, uavhengig av funksjonsevne. Tilgjengelighetsstatusen ble vesentlig bedret i løpet av handlingsplanperioden. Bufdir samarbeider med Husbanken for å stimulere til økt bruk av Husbankens låneordninger for å bedre tilgjengeligheten. I rundskriv med retningslinjer for statstilskudd til incestsentrene, er det presisert at sentrene skal være gode tilbud også for brukere med særlige behov, herunder nedsatt funksjonsevne. En NOVA-rapport lansert våren 2014 (Tjenestetilbudet til voldsutsatte personer med nedsatt funksjonsevne, NOVA-rapport 6/14) viser at det har vært en økning siden 2007 i antall krisesentre som er tilgjengelige, men at bare 7 kan sies å være helt universelt utformet av de 47 man har innhentet informasjon om.

B17 Handlingsplaner for universell utforming i universiteter og høyskoler

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: Løpende

Den nasjonale pådriverenheten Universell* ved NTNU skal bidra til at målet om et universelt utformet læringsmiljø (fysisk og digitalt) blir en realitet på lærestedene i universitets- og høyskolesektoren. Universell* arbeider både med handlingsplaner for universell utforming på lærestedene, og med å spre informasjon og kunnskap om på hvilke områder universell utforming er den beste strategien for inkludering.

Universell* rapporterer at foreløpige resultater viser at undervisningsstedene de siste årene har kommet godt i gang med oppgradering til universell utforming av sine lokaler. Når det gjelder å gjøre innhold og rammer for undervisning og læring universelt utformet, gjenstår derimot mye. Dette gjelder blant annet bruken av digitale informasjons- og læringssystemer.

B18 Nettstedet Rådgivningstjenesten for skoleanlegg

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: Løpende

Rådgivningstjenesten er rettet mot beslutningstakere i kommunene. Tjenesten er tredelt: Et nettsted, en svartjeneste og en årlig nasjonal barnehage- og skoleanleggskonferanse. Nettstedet inneholder noe generell informasjon om universell utforming, men ikke minst eksempler på gode byggeprosjekter. I tillegg inneholder nettstedet lenker til andre nettressurser og aktuelle fagartikler.

B19 Skolebyggprisen

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: Løpende

Skolebyggprisen ble opprettet av Utdanningsdepartementet med Norsk Form som sekretariat. Prisen skulle inspirere skoleeiere til å bygge anlegg av høy kvalitet. Skolebyggprisen er nå avviklet.

B20 Veiledningsmateriell til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Ansvarlig departement: KUD

Kulturdepartementet ga ut veilederen «Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg» i 2012. Veilederen skal gjøre det lettere for idrettslag, kommuner og andre tiltakshavere å ta hensyn til universell utforming under planlegging av idrettsanlegg.

B21 Ny veileder for tilgjengelighet og universell utforming av anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: 2010

Det foreligger ny veileder fra 2012: «Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg». I forbindelse med utarbeiding av veilederen ble det etablert en ressursgruppe med representanter fra Deltsenteret, Norges Handikapforbund og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.

Veilederen V-0511 finnes på nett, se følgende lenke:

<http://www.regjeringen.no/upload/KUD/Idrett/Publikasjoner/Veileder-Universell-utforming-oppslag.pdf>

B22 Husbankens kompetansetilskudd skal medvirke til ny utvikling og kunnskap innen universell utforming

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: Løpende

Husbankens kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet skal bidra til flere miljøvennlige og universelt utformede boliger, bygg og uteområder, og til å heve kompetansen om bærekraftige kvaliteter. Universell utforming er således en av flere kvaliteter man ønsker i prosjektene. Det er utarbeidet eget regelverk for ordningen. Målgrupper for tilskuddet er i hovedsak kommuner, bransje og forsknings-, utviklings- og undervisningsmiljø. Eksempler på prosjekter som har mottatt tilskudd er SINTEFs prosjekt «Oppgradering med ambisjoner for energibruk, tilgjengelighet og byggeskikk – Tollåsenga boligområde i Kristiansund som pilot» og Multiconsults «Trinnvis oppgradering av småhus».

B23 Universell utforming inkluderes i Bygningsinformasjons modeller (BIM)

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: Løpende

I fremtiden vil det være mulig å sjekke elektronisk om krav til universell utforming er i varetatt. Dette vil bli gjort i forbindelse med byggemelding ved bruk av ByggSøk. Statens byggtekniske etat arbeider for at nødvendige nasjonale og internasjonale standarder blir utviklet, og at teknologien blir tatt i bruk i forvaltning og næring.

Direktoratet for byggkvalitet arbeider videre med digitalisering av regelverksprosesser innenfor Byggnettarbeidet.

B24 Husbanken vil framskaffe og presentere eksempler på gode prosjekter og prosesser når det gjelder universell utforming

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Eksempler på gode prosjekter og prosesser utvikles blant annet gjennom Husbankens kompetansetilskudd (se tiltak B26) og utvelgelse av prosjekter til Statens Byggeskikkpris. Formidling skjer på Husbankens nettsider.

B25 Husbanken inkluderer universell utforming i intensjonsavtaler med viktige utbyggere slik at en i størst mulig grad sikrer gode kvaliteter i byggeprosjekter

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Husbanken har brukt intensjonsavtaler med utbyggere og samarbeidsavtaler med kommuner aktivt. Ordningen med å inngå intensjonsavtaler med utbyggere ble vedtatt avviklet i april 2012,

og det er ikke inngått nye avtaler etter dette. Best resultater oppnås gjennom møter med utbygger om prosjektet i tidlig fase, spesielt gjelder dette større prosjekter. I tillegg til samarbeidsavtaler med kommuner ble det fra 2011 inngått programavtaler og partnerskapsavtaler med kommuner som ble tatt opp i boligsosiale utviklingsprogram i regionene. Dette er et velegnet virkemiddel for å få til nytenking og produktutvikling, samt utvikle nye boligkonsepter, uteområder, områdeløft osv. Dette gjelder ikke minst boligkonsepter for unge. Avtalene gir overbygning og forutsigbarhet for senere lånesøknader, og legger også premisser for kompetanseoppbygging innenfor universell utforming.

B26 Husbanken skal ha fokus på universell utforming i forbindelse med pålagte oppgaver

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Arbeidet med universell utforming er en tydelig del av Husbankens handlingsplan.

Universell utforming er naturlig innbakt i alle saker som får investeringstilskudd. Arbeidet med universell utforming har høyt fokus når det gjelder lån til barnehager, kommunale utleieboliger og studentboliger, både nybygg og utbedring.

B27 Universell utforming inkluderes i handlingsplan for arkitekturpolitikken/ arkitekturpolitisk dokument

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: 2009

Det arkitekturpolitiske dokumentet «arkitektur.nå» ble offentliggjort 27. august 2009. Dokumentet beskriver visjoner, mål og hovedutfordringer og angir viktige innsatsområder.

Kravet til universell utforming var gjennomgående i planen og er nevnt i planens visjon for god arkitektur.

B28 Avskrivningsreglene for faste tekniske installasjoner i næringsbygg forbedret.

Ansvarlig departement: FIN

Oppstart: 2009

Tiltaket ble gjennomført ved lovforslag i Ot.prp. nr. 1 (2008-2009) kapittel 13 og Stortingets lovvedtak 12. desember 2008 nr. 99. Endringene ble inntatt i skatteloven § 14-41 første ledd ny bokstav j og § 14-43 første ledd ny bokstav j.

B29 Honorere gode eksempler på universell utforming gjennom utdeling av pris.

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2011

Et konkret tiltak for universell utforming i «arkitektur.nå» var Innovasjonsprisen for universell utforming, som ble delt ut første gang i 2011. Norsk Designråd hadde ansvar for opplegg og pristildeling. Prisen ble finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

B30 Veileder for tilgjengelighet i verneverdig bebyggelse

Ansvarlig departement: BLD

Veileder for tilgjengelighet til verneverdig bebyggelse i Oslo ble utarbeidet av Byantikvaren i Oslo og lansert i 2011. Veilederen ble utarbeidet med kompetansetilskudd fra Husbanken. Veilederen inneholder faglige overveielser som er aktuell for lignende problemstillinger i andre byer og i miljøer med verneverdig bebyggelse generelt.

3.1.2 Boligbygg

BB1 Husbankens grunnlån

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: Løpende

Fra 1. juli 2011 ble en ny og revidert veileder til Husbankens grunnlån gjort gjeldende. I veilederen er krav til energi og universell utforming skjerpet. Erfaringene så langt er at byggebransjen strekker seg langt for å finne løsninger som tilfredsstiller kravene til grunnlån. I alle saker der det blir gjort unntak fra kravene om universell utforming på grunn av utilsiktede, negative konsekvenser, blir unntaket begrunnet.

BB2 Husbankens tilskudd til tilpasning

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: Løpende

Tilskudd til tilpasning skal bidra til å gjøre boligen bedre egnet for å ivareta behovene for personer med nedsatt funksjonsevne, men også eldre som ønsker å utføre forebyggende tilpasningstiltak. Tilskuddet kan dekke godkjente tilpasningskostnader, og tildelingen blir vurdert i sin helhet ut fra husstandens økonomiske situasjon på sikt. Tilskuddet tildeles til kommunene, som igjen tildeler til sine innbyggere etter søknad. Barnefamilier er spesielt prioriterte. Dette er en fleksibel ordning som med enkle grep kan gjøre flere boliger mer tilgjengelige.

BB3 Husbankens tilskudd til prosjektering og utredning

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: Løpende

Tilskuddet tildeles direkte til søkerne fra Husbanken, etter at kommunen har gitt anbefaling, og brukes til å utrede og planlegge nødvendig tilpasning av bolig for personer med spesielle behov, og for eldre som ønsker forebyggende tilpasningstiltak. Prosjektering av boligen og utredning i forkant, må skje i forståelse med ergoterapeut/boligkonsulent i kommunen. Også her er resultatet bedre tilgjengelighet i boliger, selv om de enkelte sakene gjerne går utover universell utforming og er spesialtilpasset brukerens behov.

BB4 Skjerpede heiskrav i flerbolighus

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2010

I ny byggeteknisk forskrift er kravet til heis skjerpet. I TEK10 § 12-3 annet ledd stilles det krav om heis i bygning med tre etasjer eller flere som har boenhet. Kravet gjelder ikke der atkomst fra inngangsparti til boenhet kun går over én etasje. Løfteplattform kan erstatte heis i bygning med boenhet med tre etasjer. Løfteplattform skal maksimalt betjene 6 boenheter.

BB5 Boligbygg innen forsvaret utformes med universell utforming

Ansvarlig departement: FD

Oppstart: Løpende

Forsvarets nye boligbygg vil bli vurdert i forprosjektet tilsvarende som for investeringer i alle andre typer bygg og anlegg Forsvaret disponerer.

3.2 PLANLEGGING OG UTEOMRÅDER

P1 Styrke universell utforming i kommunal og regional planlegging

Ansvarlig departement: MD

Alminnelig del og plandelen av plan- og bygningsloven som framhever hensynet til universell utforming, trådte i kraft i 2009. Det er utgitt temaveileder for universell utforming i plan. Universell utforming i planleggingen er et integrert mål i tiltaket K1.

Arbeidet med forslag til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming med tilhørende veileder ble gjenopptatt som Statlige planretningslinjer.

Intensjonene med tiltak P1 er til dels ivaretatt gjennom aktiviteter Miljøverndepartementet har igangsatt. Aktivitet under dette tiltaket har blant annet inngått i K1. P1 har fått lite

oppmerksomhet, og er av de generelle tiltakene i handlingsplanen som, i følge evalueringen gjort av Oslo Economics, har hatt mindre effekt isolert sett.

P2 Geografisk informasjonssystem for innhenting og presentasjon av data om universell utforming

Ansvarlig departement: MD

Oppstart: 2009

Formålet med tiltaket er å få systemer som kan brukes til å måle status og utvikling innen universell utforming på nasjonalt, kommunalt og brukernivå.

Tre prosjekter inngår i dette tiltaket og alle gjennomføres av Statens kartverk:

- Tilgjengelighetsportalen
- Universell utforming i matrikkelen
- Tilgjengelighetskartlegging – uteområder

Tilgjengelighetsportalen (www.statkart.no/tilgjengelighet) er oppdatert teknisk og med innhold. Videre arbeid består i å inngå avtaler for mottak av andre etaters data.

Arbeidet med universell utforming i Matrikkelen preges fremdeles av omfattende metodeoppbygging og datainnsamling. Et komplett heisregister er fullført. Arbeidet vil bli styrket i 2014 ved at universell utforming er et vesentlig element i det oppstartede arbeidet med ny strategiplan for utvikling av Matrikkelen.

I tilgjengelighetskartleggingen er 100 kommunesentra kartlagt på nytt for å se endringer fra tidligere kartlegging i prosjektet. Tilbudet om hjelp til kommunene for selv å kartlegge har ikke gitt tilfredsstillende respons og må utvikles.

P3 Friluftsområder og lokal luftkvalitet

Ansvarlig departement: MD

Oppstart: 2009

Direktoratet for naturforvaltning (DN) arbeidet med friluftsområder, herunder tilgjengelighet og universell utforming som en integrert del i DNs ordinære arbeid. Sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder og forvaltning av verneområder var del av oppgavene. Det er gjennomført flere ulike prosjekter og satsinger for å sikre friluftsliv for alle, herunder støtte til prosjekter som kan gi universell utforming i utvalgte områder. Dette arbeidet er videreført etter Direktoratet for naturforvaltning og Klima- og forurensningsdirektoratet i 2013 ble slått sammen til Miljødirektoratet.

Kartlegging av tilgjengelighet til friluftsområder har foregått i flere år i et samarbeid mellom DN, Friluftsrådenes landsforbund (FL) og Norges handikapforbund (NHF). I 2009 bidro Statens kartverk til videreutvikling av metodikken i kartleggingen. Kartlagte områder er vist i kartverkets informasjonsportal (www.statkart.no/tilgjengelighet) og på www.godtur.no Det er gitt penger til

tilrettelegging av Den norske turistforening (DNT) sine hytter, områder og aktiviteter. DNT har på sine sider lagt inn informasjon om tilgjengelighet til hytter, informasjon om ruter som kan passe for personer med nedsatt funksjonsevne og informasjon om lokallagsaktiviteter som kan passe mange.

I følge Kostra er det for 2013 på landsbasis rapportert inn 1770 rekreasjons-/friområder som er tilrettelagt med universell utforming. Disse fordeler seg på ca. 180 kommuner.

Lokal luftkvalitet: Kommunen som forurensningsmyndighet og anleggseiere som ansvarlig forurensere har et felles ansvar for å utarbeide en tiltaksutredning ved overskridelse eller fare for overskridelse av grenseverdiene for lokal luftkvalitet. Miljødirektoratet har i samarbeid med Vegdirektoratet, Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og kommuner på bakgrunn av felles oppdrag fra Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i 2013 utarbeidet en tiltaksveileder for lokal luftkvalitet. Arbeidet for bedre luftkvalitet fortsetter i 2014.

P4 Universell utforming i områdeutviklingsprosjekter

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Husbanken skal ha fokus på universell utforming i områdeutviklingsprosjekt virksomheten er involvert i. Dette omfatter både det å sikre fysisk tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, men også medvirkning til sosial tilgjengelighet slik at lokalsamfunnet blir et godt sted å være for alle.

P5 Helse i plan

Ansvarlig departement: HOD

Oppstart: 2009

Prosjektperioden for Helse i plan-prosjektet gikk ut i 2010. Prosjektet har banet veien for et mer systematisk folkehelsearbeid, for lovutvikling på folkehelseområdet og for utdanningstilbud innen helse og plan. Erfaringene og kunnskapen som er bygget opp gjennom prosjektet, vil være til nytte for det fremtidige folkehelsearbeidet, blant annet for implementeringen av lov om folkehelsearbeid for fylkeskommuner gjeldende fra 24.06.2011 og lov om folkehelsearbeid gjeldende fra 1. januar 2012 for kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter. Nettstedet «kommunetorget.no» er initiert av Helsedirektoratet. Fra 2012 inneholder nettstedet også veiledning om lokalt folkehelsearbeid generelt, i tillegg til fagstoff om rusrelatert arbeid i kommunene. Det er lagt vekt på å beskrive gjennom tekst og konkrete eksempler fra lokalkommuner hvordan man kan integrere folkehelseperspektivet (herunder hensyn til universell utforming) i planarbeid i kommunene. Det finnes også opplysninger om Helse i plan på Helsedirektoratets hovedsider.

3.3 TRANSPORT

T1 Integrere universell utforming i planverket

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: Løpende

Universell utforming er et tydelig og konkret utviklingsområde i Nasjonal transportplan 2010-2019 (NTP 2010-2019). Universell utforming av kollektivtransporten fremstår som et av flere hovedmål i transportpolitikken. SDs underliggende etater og virksomheter rapporterer på tiltak i NTP i det ordinære rapporteringssystemet og arbeidet med universell utforming har blitt en integrert del av etatsstyringen.

T2 Informasjon. Informasjon på stasjoner og reiseplanlegger

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: Løpende

Fylkeskommunene ble i 2008 invitert til samarbeid om å etablere en nasjonal reiseplanlegger for kollektivtransport. En arbeidsgruppe under Samferdselsdepartementet la høsten 2011 fram en rapport med forslag til organisering av samarbeid om etablering.

Ingen jernbanestasjoner hadde ved handlingsplanens utløp et fullt ut universelt utformet informasjonssystem med kunderettet informasjon både skriftlig og muntlig. Arbeidet med oppgradering av kundeinformasjonssystem på stasjonene og utvikling av kundeinformasjon per telefon har fortsatt etter utløp av handlingsplanen.

T3 Statlige kjøp av persontransporttjenester med tog

Ansvarlig departement: SD

Krav til NSB når det gjelder universell utforming og tilgjengelighet på togene følges opp gjennom statens kjøp av persontransporttjenester med tog, og den til en hver tid gjeldende trafikkavtale. Fra mai 2012 og til utgangen av 2014 fikk NSB levert 23 nye regiontog og 38 nye lokaltog. Disse togsettene er universelt utformet med delvis lavgulv, belysning integrert i dørene og informasjon ombord over skjerm og høyttaler.

NSB har i perioden 2009-2013 gjennomført oppgradering av en rekke togsett hvor tilgjengelighetstiltak er gjennomført. Det er også merket opp prioriterte seter i en del eldre togsett.

T4 Utvikling av transporttilbudet for personer med nedsatt funksjonsevne - bestillingstransport og TT-ordningen

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: 2009

Som en del av det lokale kollektivtransporttilbudet, tilbyr fylkeskommunene tilrettelagt transport for funksjonshemmede (TT-ordningen) til personer som ikke kan benytte ordinær kollektivtransport. Som for den lokale kollektivtransporten for øvrig, er det fylkeskommunene som fastsetter standarden i tilbudet. Samferdselsdepartementet har fastsatt veiledende retningslinjer for tilbudet. Fylkeskommunene differensierer tilbudet. Som for det ordinære kollektivtransporttilbudet, opplever en del brukere at tilbudet ikke er tilstrekkelig.

I 2009 ble det satt i gang forsøk med samordning av bestillingstransport og tilrettelagt transport (TT) i sju fylkeskommuner. Evalueringen viste at forsøket hadde gitt et bedre kollektivtilbud, og forbedringer i mobiliteten for brukere som er i stand til å benytte blant annet bestillingstransport og serviceruter.

Fra 2012 har Samferdselsdepartementet satt i gang et nytt forsøk rettet mot TT-brukerne med særlige behov. Forsøksperioden er ut 2014 og omfatter utvalgte kommuner i Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Østfold.

T5 Den sammenhengende reisekjeden- ansvar og koordinering

Ansvarlig departement: SD

Se tiltak T2.

T6 Det tas sikte på at forskrift om universell utforming av forstads- og ekspressbusser (motorvogn i løyvepliktig transport) m v vil bli fastsatt i løpet av 2009

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: 2009

Forskriften «Universell utforming av motorvogn i løyvepliktig transport mv.» ble fastsatt 3. desember 2009 med hjemmel i yrkestransportlova § 35 og trådte i kraft 1. januar 2010. I forskriften stilles det krav til forstads- og ekspressbusser (busser i klasse II og III) med over 22 passasjerplasser, som blir brukt til rutetrafikk. I tillegg skal bil med særskilt løyve for transport av funksjonshemmede tilfredsstille kravene.

T7 Forskrift om universell utforming av rullende materiell med jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: 2009

Tiltaket ble ikke startet opp i handlingsplanperioden. Tilgjengelighet i konvensjonelle tog og høyhastighetstog er regulert gjennom det felleseuropeiske regelverket «TSI-personer med

nedsatt bevegelighet» som ble tatt inn i norsk lov 23. mai 2011. Alle tog som er tatt i bruk etter denne datoen må oppfylle disse kravene.

T8 Ny forskrift om universell utforming i norsk luftfart

Ansvarlig departement: SD

Rapport fra Avinors bakkeutstyrsprosjekt ble ferdigstilt i august 2011. Formålet med prosjektet var å etablere en felles oversikt (i rapport form) over hjelpemidler, lufthavnenes forutsetninger, samt krav til utplassering og tilgjengelighet for ulike type utstyr for ombordstigning i fly som ikke kan dockes til bro.

Rapporten dannet grunnlag for videre forskriftsarbeid som ble startet opp etter handlingsplanperioden.

T9 Handlingsplan for tilgjengelighet på passasjerskip

Ansvarlig departement: NHD

Kravene til universell utforming av skip er tatt inn i lover og forskrifter. Forskriftene har ulikt anvendelsesområde avhengig av skipets alder, lengde, fartsområde, eller om skipet er hurtiggående. Det ble i 2004 gjennomført ytterligere krav til tilgjengelighet og tilrettelegging for bevegelseshemmede personer på skip. Sjøfartsdirektoratet har i tillegg fastsatt endringer i forskrift, vedrørende krav om universell utforming på passasjerskip i innenriks fart med virkning fra 1. januar 2009. Endringene innebærer krav om universell utforming av atkomst til skipet, skilting, kommunikasjon og meldinger, alarmsystemer og tilleggskrav for å sikre bevegelighet ombord i skipet. Endringene gjelder for skip som er kjølstrukket, eller som er på et tilsvarende byggetrinn på eller etter 1. januar 2010.

T10 Tilskuddsordningen til tilgjengelighetstiltak innenfor kommunenes og fylkeskommunenes ansvarsområde

Ansvarlig departement: SD

Siden 2006 er det bevilget midler over statsbudsjettet til tiltak for et mer tilgjengelig kollektivtransportsystem i kommuner og fylkeskommuner. Formålet med ordningen har vært en raskere og bedre koordinert innsats fra alle aktører i arbeidet med å gjøre hele reisekjeden universelt utformet. Det er gitt tilskudd til kommunale og fylkeskommunale tiltak som støtter opp under tilgjengelighetstiltak innenfor det statlige ansvarsområdet. Den lokale egenandelen har vært på minst 25 pst. I perioden 2009-2013 ble det bevilget rundt 50 mill kroner årlig til ordningen.

T11 Oppgradering av knutepunkt og holdeplasser på riksvegnettet

Ansvarlig departement: SD

I NTP 2010-2019 var det et mål at nærmere 100 knutepunkt og om lag 1500 - 2000 holdeplasser på riksvegnettet skulle oppgraderes i løpet av planperioden.

I perioden 2010 til 2013 ble det oppgradert 26 knutepunkter og 473 holdeplasser.

Oppgraderingen omfatter bl.a. heving av kantstein, markering av stoppunkt og å sette opp leskur der det er bedre lys og sittemuligheter. Holdeplasser med stor trafikk blir prioritert. Fornyninga av holdeplasser blir sett i sammenheng med andre tiltak som blir gjennomført langs riksvegene, som utbygging av gang- og sykkelanlegg og utbedring av gangfelt, og med arbeidet de andre forvaltningsnivåene gjør med å bedre utformingen av egne holdeplasser og knutepunkt.

For bedre å kunne måle utviklingen mot et universelt utformet transportsystem, viderefører Statens vegvesen arbeidet med å få bedre oversikt over graden av universell utforming på egen infrastruktur. Bl.a. blir data om holdeplasser og knutepunkt registrert og innarbeidet i eksisterende databaser.

T12 Identifisere og kvantifisere tiltak for universell utforming inn i kostnadsberegningsverktøyet for transport.

Ansvarlig departement: SD

TØI og firmaet Analyse & Strategi AS utførte en kartlegging og analyse for Vegdirektoratet.

Se TØI-rapport 1039/2009 «Kollektivtrafikanter verdsetting av tiltak for universell utforming»:
<https://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2009/1039-2009/1039-hele%20rapporten-el.pdf>

T14 Felles nordiske retningslinjer for kollektivtransport.

Ansvarlig departement: SD

Oppstart: 2010

Tiltaket ble planlagt under Nordiska handikappolitiska rådet, men ikke gjennomført.

3.4 IKT

IKT1 Hovedprosjekt for å avklare universell utforming innen IKT

Ansvarlig departement: FAD

Tiltaket ble igangsatt for å følge opp bestemmelsene i Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven av 2008 §§ 2, 11, og 16 om universell utforming av IKT i offentlig og privat sektor og etablering av et håndhevningsapparat knyttet til regelverket.

Med utgangspunkt i de tidsfastsatte målene om at all ny IKT rettet mot allmennheten skal være universelt utformet fra 2011, og at all eksisterende IKT rettet mot allmennheten skal være universelt utformet innen 2021, ble forskrift om universell utforming av IKT utformet, og trådte i kraft 1. juli 2013. Fra 1.juli 2014 har både offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten, en plikt til å utforme sine IKT-hovedløsninger universelt. Nye IKT-løsninger må være universelt utformet fra oppstart, mens eksisterende løsninger har frist frem til 2021. Nettløsninger skal oppfylle Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. Automater skal minst utformes i samsvar med ti ulike internasjonale standarder. Utvalget av standarder skal dekke alle hovedkategorier av nedsatt funksjonsevne, samt hovedkategorier av funksjoner i IKT-automater. Direktorat for forvaltning og IKT (Difi) utøver tilsyn og veiledning på området. Informasjon og veiledning er viktige oppgaver i tilknytning til Difis tilsynsaktivitet.

Av andre tiltak under hovedprosjektet er lanseringen av tre nye standarder på IKT-området i 2013 relevant å nevne:

- NS 11022 Universell utforming – Automater for allmenn bruk – Krav til fysisk utforming og brukerdiallog,
- NS 11040 Universell utforming – Brukermedvirkning og IKT
- NS 11021 Universell utforming – Tilgjengelige elektroniske dokumenter – Krav til utforming, oppmerking og filformater.

IKT2 Universell utforming på internett

Ansvarlig departement: FAD

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) skal være pådriver for økt kvalitet og tilgjengelighet på informasjons og tjenestetilbudet på internett. Difi gjennomfører årlig en vurdering av kvaliteten på om lag 700 offentlige nettsted. Resultatet fra vurderingene har vist en jevn forbedring av kvaliteten på nettstedene. Difi har også gjennomført en spørreundersøkelse om kjennskap til regelverket om universell utforming av IKT-løsninger blant et representativt utvalg på i alt 1.150 private og offentlige virksomheter. Undersøkelsen ble gjennomført i november 2013, mindre enn et halvt år etter at forskriften ble vedtatt, og representerer således en «nullpunktsundersøkelse» for kjennskapen til regelverket. Undersøkelsen viser at få virksomheter hadde kjennskap til standardene, og at Difis rolle som pådriver og veileder innen området er viktig.

Difi har opprettet et eget nettsted, uu.difi.no, hvor det gis veiledning om anskaffelse, utforming og vedlikehold av nettløsninger gjennom deres «uu-skole». Nettstedet ble lansert sammen med forskriften, i juli 2013.

IKT3 Evaluering av digitale læringsplattformer

Ansvarlig departement: KD

På oppdrag fra Norges Blindforbund og med finansiering fra Utdanningsdirektoratet gjennomførte Funka Nu høsten 2011 en evaluering av universell utforming i digitale

læringsplattformer i grunnskolen. Fronter, It's learning og PedIT ble vurdert. Læringsplattformene (Learning Management System / LMS) ble også brukertestet av grunnskoleelever med og uten funksjonsnedsettelse, og av deres foreldre.

Evalueringen viser at ingen av de tre læringsplattformene oppfyller verken pedagogiske eller tekniske krav til universell utforming. De er heller ikke i nærheten av å følge de internasjonale retningslinjer for tilgjengelig webinnhold (WCAG 2.0).

IKT4 Styrket tilrettelegging for døve og hørselshemmede i TV og på kino

Ansvarlig departement: KUD

KUD sendte høsten 2009 på høring et forslag om lovfesting av krav om tv-teksting for NRK og de største kommersielle kringkasterne. Proposisjonen ble fremmet for Stortinget høsten 2010. Status er uendret for teksting av kinofilm. Prosessen med overgangen til digital kino vil skje i perioden 2009-2014.

I 2009 støttet Film & Kino teksting av fire norske filmer. Det totale støttebeløpet var 817 743 kr. Film & Kino har i avtale med KUD forpliktet seg til å sette av 1 mill. kr til dette formålet i 2010.

Kringkastingslovens regler om teksting trådte i kraft fra 1. januar 2013.

Det er nedfelt i forskrift om tilskudd til audiovisuelle produksjoner at alle filmer som skal i ordinær kinodistribusjon, og som har mottatt tilskudd fra Norsk filminstitutt, skal tekstes slik at det kun er mulig å vise filmen med tekst. Forskriftendringen trådte i kraft fra 1. januar 2012.

IKT5 Utvikling av teknologi for talegjenkjenning

Ansvarlig departement: KUD

Medietilsynet har siden 5. desember 2006 hatt prosjektansvaret for arbeidet med å utvikle teknologi for talegjenkjenning. Arbeidet er gjort i nært samarbeid med NRK og TV 2. I 2009 ble det gjennomført en anbudskonkurranse og ett selskap leverte anbud på oppdraget. KUD besluttet i april 2010 å skrinlegge prosjektet. AID som har ansvar for hjelpemiddelområdet, tok i 2013 initiativ til å utrede mulighetene på nytt for å utvikle et talegjenkjenningsprogram på norsk. Utredningen ferdigstilles ved årsskiftet 2014/2015.

IKT6 Telefonavis

Ansvarlig departement: KUD

Telefonavisa er et gratis tilbud til blinde, svaksynte og dyslektikere. Tilbudet er utvidet og det er nå 22 nettaviser fra hele landet med i ordningen. Det er alt fra VG Nett og Nationen til

regionaviser som Adresseavisa, Sunnmørsposten og Romerikes Blad. I tillegg er enkelte papiraviser å finne på Telefonavisen, slik som Aftenposten og Hamar Arbeiderblad.

Nyhetene blir lest opp av en syntetisk stemme, og tjenesten kan også lese opp værmeldingen og pakningsvedlegget på medisiner.

Det gis økonomisk støtte fra Kulturdepartementet.

IKT7 IT-funk videreføres

Ansvarlig departement: BLD

IT-funk er avviklet, men videreføres som UnIKT fra 2013. UnIKT er et program som skal medvirke til at flere digitale satsninger kan bli til nytte for hele befolkningen. UnIKT skal også stimulere til gode inkluderende digitale prosjekter rettet mot allmenheten. UnIKT-forum møtes 3-4 ganger i året og har over 30 medlemmer fordelt på brukerorganisasjoner, offentlig sektor, fagmiljø og næringsliv. UnIKT-tilskudd blir årlig utlyst, og støtter FoU-prosjekter. Deltasenteret driver UnIKT på oppdrag fra BLD.

IKT8 Syntetisk tale på skatteetatens web-sider

Ansvarlig departement: FIN

Skattedirektoratet opplyser at det var utarbeidet syntetisk tale (produktet "readspeaker") på skatteetaten.no fra 2009 til etter sommeren 2013. Skatteetaten fjernet så produktet. Begrunnelsen for dette var at tekst for tale ikke ble brukt, og målgruppene for tekst for tale brukte andre produkter enn tilbudet på skatteetaten.no. I tillegg forsvant kravet om tekst for tale fra Direktoratet for forvaltning og IKTs (Difis) kriteriesett, samtidig som Difi selv fjernet funksjonaliteten på sine nettsider.

IKT9 Utvikle lesbare tabeller for blinde

Ansvarlig departement: FIN

Prosjekt ble vurdert i Statistisk sentralbyrå som opplyser at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet valgte ikke å sette i gang prosjektet med tabeller for blinde.

Statistisk sentralbyrå (SSB) viser videre til at det i forbindelse med lanseringen av nye ssb.no i 2013 var et betydelig fokus på universell utforming. Tabellmalene i den nye nettløsningen på SSBs nettside møter alle krav til universell utforming på nett, jf. Difis krav til nettløsninger. Difi foretok også en kvalitetsgjennomgang av SSBs nye nettløsning sommeren 2013, og konkluderte med at SSB dekket alle krav. Fortsatt ligger noen av SSBs tabeller på den gamle nettløsningen. SSB arbeider imidlertid med å møte kravene til universell utforming, og stadig flere områder flyttes over på ny plattform.

IKT10 Vurdere tiltak for at ByggSøk skal være i samsvar med WAI-standard

Ansvarlig departement: KRD

Direktoratet for byggkvalitet har etter en grundig gjennomgang av kravene rundt tilpasning til WAI standarden og konsultasjoner med utviklere, kommet fram til at det med et system som ByggSøk ikke er mulig å tilfredstille WAI standarden.

IKT11 Vurdere tiltak for at ByggSøk skal være i samsvar med WAI-standard. Innebærer blant annet tilrettelegging for synshemmede

Ansvarlig departement: KRD

Se punktet over, IKT10.

IKT12 Husbanken skal gjennomgå sine nettsider for å gjøre dem mer tilgjengelige for personer med nedsatt funksjonsevne

Ansvarlig departement: KRD

Husbanken lanserte nye nettsider 2011. Nettsidene er utformet i henhold til universell utforming, og gir blant annet mulighet for opplesing av tekst ved syntetisk tale. I Difis test av offentlige nettsider, «Kvalitet på nett», oppnådde Husbanken seks stjerner av seks mulige.

IKT13 Universell utforming og IKT. Utforming av verktøy og informasjon.

Ansvarlig departement: FAD

Oppstart: 2012

Difi lanserte «uu-skolen for web» i januar 2014 på nettsiden <http://uu.difi.no/veiledning/nettsider/uu-skolen>. Nettstedet inneholder informasjon, eksempler og løsningsforslag for tilgjengelige nettløsninger og utforming av automater. Nettsiden informerer om minimumskravene forskriften oppstiller, men kommer også med veiledning og anbefalinger utover denne. Det henvises også til en rekke eksterne ressurser og veiledninger knyttet til universell utforming av IKT, også utover forskriftens virkeområde, på nettsiden. Difi besvarer løpende henvendelser om regelverket. Skriftlige henvendelser til e-posten uu@difi.no blir besvart innen 3 dager. Difi gir for øvrig veiledning gjennom sin blogg om universell utforming og annen deltakelse i sosiale medier, og arrangerer informasjonsmøter for målgruppene.

3.5 SEKTOROVERGRIPENDE TILTAK

3.5.1 Kommunesatsing

K1 Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner

Ansvarlig departement: MD

Formål med prosjektet var å utvikle universell utforming som en strategi i kommunal og regionalplanlegging og forvaltning. Tiltaket var handlingsplanens mest omfattende, med 15 fylker og rundt 80 kommuner involvert.

Det ble høsten 2013 laget en oppsummerende rapport fra prosjektet: «Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylker og kommuner. Erfaringer og eksempler.» Det er de gode eksemplene fra fylkene og kommunene som er det sentrale i denne rapporten. Hvert eksempel er knyttet til et fagområde, men de forteller også om prosessene som ligger bak det ferdige resultatet, og hvilke arbeidsmetoder kommunene og fylkene mener har vært vellykket.

Evalueringen viser at bred og tydelig involvering av kommuner og fylker har gitt resultater, men at det er ønskelig å fortsette arbeidet i en eller annen form. I en del kommuner er nøkkelpersoner for arbeidet med universell utforming ansatt i tidsbegrensede prosjektstillinger eller i delstillinger, slik at det kan være nødvendig å fortsette påvirkningsarbeidet og kompetanseoppbyggingen fra statlig side for å sikre fortsatt fremdrift i arbeidet. I andre fylker og kommuner har man oppnådd å få innarbeidet universell utforming som et hensyn som inngår naturlig i planlegging av nye prosjekter.

K2 Samarbeidsprogram med Kommunenes interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) om tiltak på kommunesektoren

Ansvarlig departement: BLD

Det har vært brukt midler på kompetanseheving, frokostmøter, deltakelse i samlinger og grupper. KS har stått som arrangør for studieturer om universell utforming for deltakere fra fylker og lokalkommuner.

K3 Plan og bygningsloven gir hjemmel til å fastsette forskrifter om oppgradering av eksisterende bygninger, anlegg og uteområder

Ansvarlig departement: KRD

Det er ikke fastsatt forskrifter til plan- og bygningsloven om oppgradering av eksisterende bygninger, anlegg og uteområder til universell utforming.

K4 Bidra til at midler til regional utvikling og nyskapning kan gå til investeringer og planlegging i tråd med universell utforming

Ansvarlig departement: KRD

Tiltaket utgår.

K5 Kompetansehevingsprogram for politikere og ansatte i kommunene

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

Direktoratet for byggkvalitet har drevet utstrakt opplæring i universell utforming for politikere og ansatte i kommuner og fylkeskommuner som del av Kompetanseprogrammet K5. Direktoratet utviklet et nettsted med faglig kursinnhold om universell utforming: <http://uukurs.dibk.no/> Det er utdannet kursinstruktører i universell utforming og organisert gratis kurs til kommuner og fylker over hele landet. Det er gjennomført rundt 200-250 samlinger (3512 deltakere), hvor kommunene og fylkene har vært arrangører. En del av disse har skjedd i samarbeid med og innenfor rammen av tiltak K1 i handlingsplanen.

Det har også vært et eget delprosjekt under ledelse av Deltasenteret for å nå kommunale og fylkeskommunale råd for personer med nedsatt funksjonsevne med kurs om universell utforming, med særlig fokus på rådernes muligheter for brukermedvirkning og påvirkning.

Det er gjennomført brukerundersøkelser om behov for kunnskap og utviklingen av kunnskap i 2011 og 2013.

K6 Finanspolitisk tiltakspakke

Ansvarlig departement: Flere departementer

Oppstart: 2009

Regjeringens tiltakspakke, som kom i 2009, for å dempe virkningene av den internasjonale finanskrisen på norsk økonomi, var positiv for universell utforming ved skoler og andre offentlige bygg. Tiltakspakken innebar blant annet at tilskuddet til bygging av studentboliger ble økt med 100 000 kroner per enhet for å sikre universell utforming, miljø- og energifremmede tiltak. Det ble også åpnet for at tilskudd til vedlikehold og rehabilitering kunne brukes til universell utforming av kommunale bygg.

K8 Tilskudd til fylkesmennene for utarbeidelse av handlingsplan for deres arbeid bl.a. overfor kommunene

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2010

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ga tilskudd til fylkesmennenes arbeid med embetsoppdrag 46 Universell utforming i 2009 og 2010. Midlene skulle blant annet brukes til utarbeidelse av handlingsplaner for universell utforming i embetene.

K9 Tilskuddsordning for informasjon og kompetanseheving av universell utforming

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2012

Det har vært stor interesse for tilskuddsordningen. I 2013 kom det inn søknader om midler som langt oversteg det samlede beløp som var til utdeling. Søknader til prosjekter som gir kompetanseheving og som samtidig kan bidra til informasjonsspredning, er prioritert ved tildelingen.

3.5.2 Indikatorutvikling og standarder

IS1 Etablering av indikatorsystem for måling av universell utforming.

Ansvarlig departement: BLD

I perioden 2009 – 2013 har utviklingsarbeidet vært avgrenset til å gjelde områdene IKT, transport, bygninger/anlegg og uteområder. Arbeidet med indikatorene har blitt ledet av en styringsgruppe utgående fra MD, KRD, SD, FAD, AD og BLD. Deltasenteret har hatt en koordinerende rolle Etter endret mandat (2012) ble BLD ansvarlig koordinerende instans og Deltasenteret rapportør og øvrig bidragsyter.

Det har vært en positiv tendens i arbeidet med indikatorer. Men målte resultatene som pr. dato er innrapportert, viser ikke nødvendigvis hele utviklingsbildet. Arbeidet med å utvikle indikatorer fortsetter.

IS2 Standardisering. Utvikling av standarder for universell utforming

Ansvarlig departement: BLD m fl

Gjennomføring: Standard Norge utfører en rekke standardiseringsarbeider som gjelder universell utforming. Arbeidene delfinansieres av flere departementer og statsetater.

I handlingsplanperioden er følgende standarder ferdigstilt:

- NS 11001 – Universell utforming av byggverk, del 1: Arbeids- og publikumsbygninger og del 2: Boliger
- NS 11005 – Universell utforming av opparbeidete uteområder – Krav og anbefalinger
- NS 11010 Tilgjengelige reiselivsmål – Registrering av prioriterte krav og anbefalinger
- NS 11021 Universell utforming – Tilgjengelige elektroniske dokumenter – Krav til utforming, oppmerking og filformater

- NS 11022 Universell utforming – Automater for allmenn bruk – Krav til fysisk utforming og brukerdiallog
- NS 11040 Universell utforming – Brukermedvirkning og IKT
- NS 11030 Universell utforming – Likeverdig tilgang til tjenester og krav til personlig tjenesteutøvelse

Arbeidet med en standard om 'Veifinningsystem i byggverk' har konkludert med at man pr i dag (2013) ikke har godt nok kunnskapsgrunnlag til å lage en standard på området. Komiteen vurderer derfor heller å publisere en veileder på basis av den kunnskapen man har pr dags dato (2013).

IS3 Inkorporere systematisk universell utforming i standardiseringsarbeidet fra forbrukersiden

Ansvarlig departement: BLD

Prosjektet «Universell utforming på tjenesteområdet» (kartlegging av spesifikasjoner, retningslinjer og standarder) ble gjennomført av Standard Norge på oppdrag fra BLD i 2009. Prosjektet anbefalte en oppfølging for å utvikle en standard for tjenesteområdet.

NS 11030 Universell utforming – Likeverdig tilgang til tjenester og krav til personlig tjenesteutøvelse ble ferdigstilt 2013.

IS4 Frikjøp av standarder fra Standard Norge som dekker UU

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2009

Gjennomføring: I en begrenset kampanjeperiode våren 2010 fikk sluttbruker sterkt redusert pris på standarden NS 3041 (skilting) og NS 11001 del 1 og 2 (universell utforming av byggverk hhv arbeids- og publikumsbygg og boliger). BLD betalte mellomlegget mellom listepriis og rabattert pris.

Evalueringen av handlingsplanen slår fast at «Standard Norge har erfart at kampanjepriis påvirket antall nedlastninger.»

Det ble solgt til sammen 1635 av de tre aktuelle standardene i kampanjeperioden.

3.5.3 Kommunikasjonspolitik

KOM1 Statlig kommunikasjonspolitik med sterkere vekt på at alle innbyggere skal inkluderes

Ansvarlig departement: FAD

Oppstart: 2008

I tråd med ny statlig kommunikasjonspolitik (2009), skal staten sørge for at relevant informasjon når fram til alle berørte. «Nå alle-prinsippet» innebærer at statlige virksomheter skal gå foran når det gjelder å inkludere alle, ved å tilpasse sin informasjon og kommunikasjon til mangfoldet i befolkningen. Ved å sørge for at kanalene er tilgjengelige for alle (universelt uformet), kan flere nås gjennom de digitale kanalene. Universelt utformede kanaler gjør at også personer med nedsatt funksjonsevne, som for eksempel syn, hørsel, bevegelsesevne eller kognitiv forståelse, ikke blir ekskludert fra å delta i det digitale samfunnet.

KOM2 «Klart språk» prosjektet skal gjøre det lettere å lese offentlig informasjon

Ansvarlig departement: FAD

Oppstart: 2009

Initiativ til «Klart språk i staten» ble tatt i 2008 og prosjektet ble lansert i 2009. Prosjektet ble, etter to års forlenging, avsluttet i 2012. I løpet av disse årene mottok mer enn 60 statlige virksomheter støtte til tiltak for å gjøre sin skriftlige kommunikasjon med omgivelsene enklere og mer brukertilpasset. «Klart vi kan!» -er en evaluering av effektene av prosjektet «Klart språk i staten». Evalueringen omfatter alle de 60 virksomhetene. Evalueringen er basert på en kombinasjon av data samlet inn av Ideas2Evidence og av statlige virksomheter med egne klarspråksprosjekter. I tillegg er Difis nasjonale innbyggerundersøkelser benyttet.

KOM3 Tegnspråk får økt betydning

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: 2009

Arbeidet med å innlemme tegnspråk i en allmenn språklov er igangsatt. Det er lagt opp til at Språkrådet får et utvidet ansvar som også omfatter tegnspråk. I 2011 ansatte Språkrådet for første gang en rådgiver i tegnspråk. Stillingen ble opprettet som en følge av at storting og regjering har gitt norsk tegnspråk en høyere, offisiell status.

KUD har som siktemål å utforme en mest mulig samlet språklovgivning. Formalisering av status for norsk tegnspråk vil inngå som et viktig tema. For å styrke norsk tegnspråk som et fullverdig språk, er det viktig at de overordnede tegnspråksbestemmelser blir utformet som et ledd i en mer helhetlig språklovgivning.

Med Språkmeldingen (St.meld. nr. 35 (2007 – 2008)) ble norsk tegnspråk anerkjent som eget språk. Språkrådet har fått utvidet ansvar som også omfatter tegnspråk.

KOM4 Statens bygningstekniske etat vil innrette virksomhetens informasjon og rutiner i tråd med universell utforming

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

I Difis test av offentlige nettsider, «Kvalitet på nett», (2009), oppnådde DiBK (tildeligere Statens bygningstekniske etat) 47 % skår på kriteriet 'tilgjengelighet' i 2013. Gjennomsnittlig skår for de tre kriteriene tilgjengelighet, brukertilpasning og nyttig innhold var 54 %. Testen ga DiBK tre stjerner av seks mulige.

Målsetningen for Statens bygningstekniske etat var å innrette virksomhetens informasjon og rutiner i tråd med universell utforming. Det er utviklet en informasjonsstrategi der universell utforming, brukertilpasning og WAI-standard er integrert. Strategien skal implementeres i informasjonsproduktene med prosjektoppstart høsten 2010. Nye nettsider ble lansert samtidig som Statens bygningstekniske etat skiftet navn til Direktoratet for byggkvalitet 1.1.2012. Nettsiden dibk.no har siden blitt oppgradert (desember 2013) for blant annet å tilfredsstille kravene om universell utforming. Det drives kontinuerlig arbeid med å utvikle og tilpasse siden i tråd med brukerbehov og retningslinjer for tilgjengelighet.

KOM5 Husbanken vil vurdere søknadsskjema og brosjyremateriell i forhold til universell utforming

Ansvarlig departement: KRD

Husbanken er opptatt av å forbedre og forenkle språket i virksomheten. Det er gjennomført intern opplæring, og det jobbes jevnlig med bevisstgjøring av medarbeiderne for å sikre at vi bruker et språk som er enkelt for brukerne å forstå. Husbanken har gjennomført en stor klarspråksgjennomgang av alle standardbrev og øvrig materiell i bostøtteordningen, som er den av etatens ordninger som har flest brukere. I trykte søknadsskjemaer og brosjyremateriell legges det vekt bruk av skrifttyper og fargebruk som gir god kontrast og lesbarhet. Mulighet for individuelle tilpasninger (som større skrift, tale osv.) er eksempler på universell utforming av informasjonsmateriell på nett.

KOM6 Utvikling av nødnettet slik at den kan brukes SMS, MMS eller e-post for å melde inn til nødhjelpsentralene

Ansvarlig departement: JD

Justis- og beredskapsdepartementet har besluttet at det skal iverksettes en prøveordning hvor døve og hørselshemmede skal kunne sende nødmeldinger ved hjelp av SMS.

KOM7 Kurs i universell utforming, krav og løsninger for representanter for råd for funksjonshemmede

Ansvarlig departement: BLD

I 2008 utarbeidet Kommunal Kompetanse en håndbok og påfølgende kursopplegg. Hensikten var å gjøre medlemmer i kommunale og fylkeskommunale rådene kjent med kommunal og fylkeskommunal forvaltning, og oppnå størst mulig innflytelse på saksbehandling og politiske beslutningsorganer. I 2011 kom Fagakademiet med en revidert utgave av håndboken.

I 2013 utviklet Deltasenteret en egen bolk om medvirkning i det eksisterende, nettbaserte Kompetanseprogrammet K5 (Modul1) om universell utforming fra DiBK.

3.5.4 Barn og unge

BU1 Tilskottsordningen "Barn og unge i større bysamfunn"

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2009

Tilskuddsordningen for barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn (kap. 857 post 73) er et virkemiddel for å bedre oppvekst- og levekår i større bysamfunn. For å nå disse målene, legges det blant annet vekt på å stimulere til tiltak som fremmer deltakelse og likeverdige muligheter for barn og unge med nedsatt funksjonsevne (jf..Rundskriv Q-10/2009).

Fra 2010 ble de kommunene som mottok tilskudd fra tilskuddsordningen «Barn og unge i større bysamfunn» bedt om å vektlegge universell utforming ved tilrettelegging av aktiviteter og tiltak.

BU2 Fritidstilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2009

BLD utga i 2011 eksempelsamlingen «Grenselaus fritid. Om å inkludere barn og unge med funksjonsnedsettingar i fritidsaktivitetar». Eksempelsamlingen presenterer aktiviteter i syv kommuner, og inneholder i tillegg et intervju med organisasjonen Unge funksjonshemmede. Formålet er å synliggjøre det arbeidet som et utvalg kommuner gjør for å fremme aktivitet og deltakelse for unge med nedsatt funksjonsevne, og inspirere andre som ønsker å utvikle fritidstilbud til denne gruppen.

BU3 Vil vurdere tiltak i Bufetat, Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker og Barneombudet.

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2009

I disponeringsbrevet til Bufetat for 2010 står det, med referanse til Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013, at statlige etater skal utarbeide handlingsplaner for universell utforming innen 2011. Handlingsplanene skal dekke aktivitetspliktene i diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 om universell utforming og omfatte både virksomheten og sektoransvaret.

I disponeringsbrevet til Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker for 2010 står det, med referanse til likestillingsloven, diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, at offentlige myndigheter pålegges å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering både som arbeidsgiver og offentlig myndighet. Videre skal det rapporteres på aktivitetene i årsrapporten.

I tildelingsbrevet for Barneombudet for 2010 vises det til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som pålegger all offentlig virksomhet rettet mot allmennheten å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Det vises også til Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013 som sier at statlige etater skal utarbeide handlingsplaner for universell utforming innen 2011. Handlingsplanene skal dekke aktivitetspliktene i Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 om universell utforming, og omfatte både virksomheten og sektoransvaret. I tildelingsbrevet nevnes også aktivitets – og rapporteringsplikten fra Statens personalhåndbok (PM 2009 – 19 Informasjon om aktivitets og rapporteringsplikten vedrørende likestilling og arbeid mot diskriminering).

BU4 Uterom for alle barn. Arkitekturtriennalen i Oslo 2010.

Oppstart: 2010

Oslo Arkitekturtriennale ble arrangert for fjerde gang høsten 2010. Målet for triennalen som helhet, er å øke interessen, utforske og utveksle kunnskap og idéer om arkitektur og byutvikling. MAN MADE Youngstorget – “Sansenes Rike” rettet fokus mot byrommet som et vesentlig fysisk samfunnselement for barn og unges utfoldelse. MANMADE Youngstorget – “Sansenes Rike” var et samarbeid mellom grupper av arkitekt- og landskapsarkitektstudenter under ledelse av prosjektansvarlige kunstnere samt fagpersonale ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Institutt for Landskapsplanlegging ved Universitetet for Miljø- og Biovitenskap. Prosjektet inkluderte et fysisk konsept som lot seg realisere i samarbeid med barn og unge i løpet av triennaleperioden. Prosessen skulle ha fokus på sanseopplevelse og kunstnerisk erfaring i det offentlige rom, og resultatet ble et sanserike i hjertet av byen – Youngstorget – som vokste frem som utstilling og opplevelsestilbud i løpet av triennalen. Prosessen ble videodokumentert og presentert blant annet via prosjektets egne nettsider.

3.5.5 FoU

FOU1 Nyskappingsprogrammet «Innovasjon for alle»

Ansvarlig departement: NHD

Oppstart: 2009

Innovasjonsprisen for Universell Utforming ble delt ut første gang 17. november 2011 av Norsk Designråd på oppdrag fra BLD. Prisen skal honorere innovativ, tilgjengelige og brukervennlige løsninger.

Det er utarbeidet en webguide, www.inclusivedesign.no, som er en veileder og praktisk introduksjon til inkluderende brukerfokusert design. Guiden bygger på Norsk Designråds bok *Innovating with People – The Business of Inclusive Design*.

Det har også vært arbeidet med nettverksbygging og samarbeid med internasjonale kontakter fra Designrådets side.

FOU2 Samfunnsøkonomisk analyse universell utforming.

Ansvarlig departement: BLD m fl

Oppstart: 2009

I løpet av handlingsplanperioden ble det utarbeidet samfunnsøkonomiske analyser innen flere sektorer:

- Samfunnsøkonomisk analyse av krav til universell utforming av undervisningsbygg. Rapport datert 17. desember 2008. Rapporten er utarbeidet av Vista Utredning AS i samarbeid med Multiconsult AS og Analyse&Strategi AS
- Samfunnsøkonomiske kostnader ved fallulykker i boligtrapper. NIBR-rapport 2010:23.
- Nyttekostnadsanalyse av enklere kollektivtransporttiltak. Transportøkonomisk institutt, TØI, 2010.
- Husholdningenes verdsetting av heis i boligblokker. NIBR-rapport 2009:15
- Universell utforming relatert til sosial og økonomisk bærekraft. NIBR-notat 2011:110
- Tiltak for universell utforming i bygg og uteområder. Veileder i samfunnsøkonomisk analyse Analyse & Strategi, Vista Utredning og WSP Analyse & Strategi 2011

FOU3 Universell utforming innen universitets- og høyskolesektoren

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: 2009

Universell* har som oppgave å bidra til kompetanseheving om universell utforming ved å bidra til at temaet blir en naturlig del av utdanningsinstitusjonens studieprogram, emner og kurs innen relevante emner.

Universell* rapporterer at innen en del utdanninger (primært innen arkitektur, landskapsarkitektur, IKT, design og noen bygg- og helsefaglige utdanninger) har universell utforming blitt inkludert i undervisning og læring. Ganske mange utdanninger tilbyr en generell introduksjon om temaet, men Universell* opplever at det kan være tyngre å motivere utdanningsinstitusjonene til å utvikle kurs i universell utforming med et større omfang og på et mer avansert nivå. Det er likevel en positiv utvikling i retning av å gjøre universell utforming til et kunnskapsområde i høyere utdanning.

Universell* har fått delegert myndighet til å viderefordre stimuleringsmidler innen UH-sektoren. Universell* rapporterer at tilskuddsmidlene de har fått for viderefordeling i sektoren gir god effekt og positive ringvirkninger, og at de genererer mye aktivitet sett i forhold til ressursbruken. Tilskuddene skaper dessuten et positivt engasjement for å få økt kompetanse til fagmiljøene, og økt omfang og kvalitet på undervisning på relevante utdanninger.

FOU4 Forskning og kompetanse om barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage

Ansvarlig departement: KD

Oppstart: 2009

Gulbrandsen L. og Eliassen E. (2013): Kvalitetsarbeid i barnehagene. Rapport fra en undersøkelse om strukturell kvalitet høsten 2012. Rapport 1/2013, NOVA

Rapporten viser at det arbeides systematisk i barnehagesektoren med å inkludere alle barn i fellesskapet i barnehagen. Om det generelt er bevissthet om forskjellen mellom universelt utformede løsninger og spesiell tilrettelegging for enkelte barn, er mer usikkert ut fra beskrivelsen i rapporten.

FOU5 Enhetsskolen og universell utforming

Ansvarlig departement: BLD/Deltasenteret

Oppstart: 2009

Rapport nr. 9/2010 fra NIFU STEP (norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning) med tittel «En mangfoldig og universell grunnopplæring? Om hvordan mangfold ivaretas faglig, sosialt og fysisk fra 4. til 8. trinn i grunnskolen» hadde opprinnelig arbeidstitel «Enhetsskolen og universell utforming». Rapporten oppsummerer en kvalitativ undersøkelse som NIFU STEP har gjort på oppdrag av Deltasenteret (2009/2010). Rapporten beskriver situasjonen i skolen basert på materiale fra en stor mengde intervjuer gjennomført over en

relativt kort periode. Skolene som har vært valgt ut, har arbeidet spesielt med mangfold eller inkludering. Undersøkelsen tyder på at kunnskap om universell utforming i skolene kan styrke gjennomføringen av intensjonene om enhetsskolen.

FOU6 Forskning og utvikling av tekniske løsninger innen bolig og bygg

Ansvarlig departement: KRD

Oppstart: 2009

I forbindelse med utarbeidelse av nye forskrifter om tekniske krav til byggverk (TEK10), ble det utredet løsninger med hensyn til brannsikring og utviklet grenseverdier og tekniske løsninger for gode lydforhold.

Kommunal- og regionaldepartementet finansierte i samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet forsøk ved laboratoriet for universell utforming ved Høyskolen i Gjøvik for å avklare grunnlaget for sentrale kvalitetskrav ved universell utforming. Av de kvalitetene som ble testet, var blant annet stigningsgrad for rampe, plassbehov ved åpning av dør med dørpumpe og snubredde i korridor.

FOU7 Utredning av tilgang til varer, tjenester og informasjon rettet mot allmennheten for personer med nedsatt funksjonsevne

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2009

På oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet utarbeidet Proba samfunnsanalyse og Vista Analyse rapporten «Samfunnsøkonomiske virkninger av styrket tilgang til varer og tjenester» i 2010.

Rapporten konkluderer med at det hvert år vil koste et sted mellom 91 og 1597 millioner kroner å lovfeste en ordning som gir alle mennesker tilgang til varer og tjenester. Mye av dette spriket mellom anslagene skyldes usikkerhet om hvor lovens grense for "uforholdsmessig byrde" blir trukket.

FOU8 Verktøy for offentlige anskaffelser. Behovsundersøkelse

Ansvarlig: BLD

Oppstart: 2010

Miljøverndepartementet bevilget i 2008 midler til Hordaland fylkeskommune for videre satsing på universell utforming i offentlige anskaffelser. Fylkeskommunen etablerte et prosjekt som utviklet verktøyet «Universell utforming i offentlige anskaffelser» samme høst.

Deltasenteret fikk i 2010 oppdrag fra Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) å administrere en evaluering av nettstedet www.universelleanskaffelser.no hvor verktøyet ligger. Synovate Norge fikk etter anbudskonkurranse oppdraget å gjennomføre en brukerundersøkelse.

Evalueringen ble foretatt i slutten av november 2010. Brukerne av nettstedet hadde en positiv holdning til nettstedet. Evalueringen viste ellers at nettstedet er lite kjent, og at respondentene mente det er viktig at nettstedet er forankret i et troverdig fagmiljø, som også sørger for løpende oppdatering.

FOU9 Oppgradering av undervisningsbygg til universell utforming. Kostnadsanalyse

Ansvarlig: BLD

Oppstart: 2010

På oppdrag fra KRD utarbeidet Vista utredning AS i samarbeid med Multiconsult AS og Analyse & Strategi AS rapporten «Samfunnsøkonomisk analyse av krav til universell utforming av undervisningsbygg». Rapporten var klar 17. desember 2008. Kostnaden for å oppgradere undervisningsbygg til universell utforming ble anslått til mellom 4,5 og 8 mrd. kroner. Det billigste alternativet innebærer å sørge for universell utforming i løpet av 15 år. Forskerne foreslår en tidsfrist på 10 år, for å hindre at aktørene utsetter oppgradering til siste del av perioden.

FOU10 Arealbehov i små leiligheter som er universelt utformet

Ansvarlig: BLD/Norges Handikapforbund

Oppstart: 2010

På oppdrag fra KRD har Jon Christophersen og Karine Denizou ved SINTEF Byggforsk skrevet rapporten «Ikke så dyrt likevel. Konsekvenser av TEK 10 for arealbruk i småboliger.».

FOU11 Verdisetting av universell utforming.

Ansvarlig: BLD

Oppstart: 2011

Punktet utgår.

FOU12 Ekstern evaluering av handlingsplanen.

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2011

Oslo Economics AS og Universell utforming AS har evaluert fire sentrale virkeområder i handlingsplanen. Det gjelder lovendring, kompetanseheving, Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming og standardisering.

Evalueringen konkluderer med at handlingsplanens brede satsing i mange sektorer har gitt resultater som svarer bra på Regjeringens politiske visjon om et universelt utformet samfunn innen 2025. Evalueringen viser at det er behov for en handlingsplan for å følge opp og konkretisere de politiske målsetningene på feltet. De mener derfor ordningen med en handlingsplan bør videreføres.

FOU13 Universell utforming og sosial og økonomisk bærekraft

Ansvarlig: BLD/NIBR

Oppstart: 2010

Punktet utgår.

FOU14 Universell utforming. Laboratorietester av arealer og stigningsgrader

Ansvarlig: BLD/DiBK

Oppstart: 2010

Arbeidet ble utsatt. Gjennomført i 2014.

3.6 ANNET

3.6.1 Handlingsplaner for universell utforming i statlige etater

A 1 Underliggende statlige etater skal utarbeide handlingsplaner for universell utforming innen 2011.

Ansvarlig departement: Flere departementer

I tråd med sektoransvarsprinsippet skal universell utforming inkluderes i arbeidet i statlige etater der det er relevant. Det kan gjelde forhold knyttet til tilgjengelighet og universell utforming av bygninger som arbeidsplass og publikumsmottak, og etatenes faglige arbeid og forvaltningsansvar. Deltasenteret utarbeidet et nettbasert verktøy som virksomhetene kunne bruke for å lage egne handlingsplaner for universell utforming.

Flere departementer ga sine underliggende virksomheter i oppdrag å utarbeide handlingsplaner for sin virksomhet. Omfattende planer ble blant annet utarbeidet for Statsbygg, Husbanken, Vegdirektoratet og Statens bygningstekniske etat. For en del virksomheter med mindre omfattende sakskompleks knyttet til universell utforming, ble det lagt opp til rapportering av tiltak i årsrapportene.

A 2 Verktøy for utarbeidelse av handlingsplaner for universell utforming i statsetater.

Ansvarlig departement: BLD

Oppstart: 2012

Det nettbaserte verktøyet for utarbeidelse av handlingsplaner for universell utforming i statlig virksomhet, ble publisert i 2013. Verktøyet er utarbeidet av Deltasenteret og gir hjelp til selve prosessen og handlingsplanen, inneholder konkrete og praktiske tips, eksempler og bred informasjon om universell utforming. Se: www.deltanettet.no/handlingsplaner

3.6.2 Oppfølging av lover og forskrifter om universell utforming

LF 1 Styrket innsats for bekjempelse av diskriminering fra LDOs side

Ansvarlig departement: BLD

Likestillings- og diskrimineringsombudets budsjett ble styrket med 9 mill. mer i 2009-budsjettet til funksjonshemmede og andre diskrimineringsgrunnlag. Ressursene til Dokumentasjonssenteret og LDO ble slått sammen. LDO ble avlastet for dokumentasjonsoppgaver i 2013 ved at deler av disse ble overført til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

LF 2 Informasjon til virksomheter om plikter i forhold til DTL § 9

Ansvarlig departement: BLD

LDO har, siden DTL ble vedtatt, brukt mye ressurser på å informere brukerorganisasjoner, kommuner, statlige virksomheter med videre om innholdet og pliktene etter loven. Det er de senere årene forsøkt å legge slike foredrag til større samlinger eller til arrangementer hvor man når aktører som kan informere videre i sine nettverk (blant annet rettshjelpiltak mv.)

LF 3 Veiledning og opplæring i DTL § 9

Ansvarlig departement: BLD/SLA

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet utga en veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten hvor pliktene etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble innarbeidet. Veilederen «Hvordan fremme likestilling og hindre diskriminering. Veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten» ble utgitt i 2009.

LF 4 Rundskriv om forståelsen av DTL § 9

Ansvarlig departement: BLD

Rundskrivet: «Universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven» ble utgitt i 2010.

LF 5 Forskrift og underlag for forskrift for universell utforming av IKT

Ansvarlig departement: FAD

Regjeringen vedtok 21. juni 2013 forskrift om universell utforming av IKT-løsninger med hjemmel i lov 20. juni 2008 nr. 42 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (se Lovdata: [Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske \(IKT\)-løsninger.](#))

Forskriften trådte i kraft 1. juli 2013, og inneholder krav til at IKT-løsninger rettet mot allmennheten skal kunne benyttes av flest mulig. Forskriften inneholder et krav om at nye IKT-

løsninger er universelt utformet senest 12 måneder etter at forskriften er trådt i kraft, det vil si fra 1. juli 2014. Eksisterende IKT-løsninger skal være universelt utformet innen 1. januar 2021.

Forskriften gjelder for automater (for eksempel billettautomater) og nettløsninger som er rettet mot allmenheten. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har ansvar for tilsyn etter forskriften. Forskriften gjelder imidlertid ikke der utforming av IKT-løsninger reguleres av annen lovgivning. Dette innebærer at forskriften ikke gjelder kringkasting, byggsektoren og undervisningssektoren. Med unntak for automater, vil kravene heller ikke gjelde innen samferdselssektoren.

LF 6 Forskrifter skal utarbeides

Ansvarlig departement: SD

Utgår.

LF 7 Retningslinjer for tilgjengelighet til kulturminner.

Ansvarlig departement: BLD

Klima- og Miljødepartementet ved Riksantikvaren, har som overordnet målsetting at kulturminner skal tilgjengeliggjøres, slik at de skal kunne brukes av alle. I instruks til Riksantikvaren heter det under regelverk at «*Ved tildeling av tilskudd til kulturminner som er offentlige eller allment tilgjengelige, skal prinsippet om universell utforming inkluderes i kriterier for støtte så langt hensynet til kulturminnet tillater det.*» Universell tilgjengelighet er oppført som eget tema på Riksantikvarens nettsider, med linker til informasjonsbladet «Tilbygg og endringer: Rullestolramper ved eldre kirker og Kulturminnevern og universell utforming – et prosessverktøy» (MD 2010) samt til relevante nettsted der temaet behandles. Universell tilgjengelighet er presisert i rundskriv av 27.09.2013 (endret 20-05.2014): «*Enklere og raskere dispensasjonsbehandling av tiltak på byggverk, anlegg mv. fra nyere tid, områder og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven.*» Her er universell tilgjengelighet presisert som et særlig tilfelle som det kan dispenseres for.

LF 8 Utredning av plikt til universell utforming av IKT på utdanningssektoren.

Ansvarlig departement: KD

Utredning av plikt til universell utforming av IKT på utdanningssektoren er utført i samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet/Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Utdanningsdirektoratet har utredet hvordan en plikt til universell utforming for utdanningsinstitusjoner kunne innføres, og avleverte sin rapport i 2009.

Rapporten inneholdt en rekke anbefalinger om videre prosess, men ingen entydige konklusjoner.

Departementene ga i 2013 DIFI i oppdrag å gjennomføre en konsekvensutredning av å inkludere opplærings- og utdanningssektoren i plikten for universell utforming av IKT i dtl §14.

LF 9 Ny veileder til utredningsinstruksen med vekt på aktivitets- og rapporteringspliktene.

Ansvarlig departement: BLD

Ny veileder til utredningsinstruksen ble utgitt i desember 2010. Tittelen er «Konsekvenser for likestilling» og veilederen dekker kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisk opprinnelse, religion mv.

3.6.3 Internasjonalt

INT1 Oppfølging av Europarådets handlingsplan for personer med nedsatt funksjonsevne 2006 – 2015.

Ansvarlig departement: BLD

BLD deltar i styringsgruppen (CAHPAH) for oppfølging av Europarådets handlingsplan. Bufdir er representert i ekspertgruppen om rettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne. Norge følger opp handlingsplanens aktivitetslinje gjennom nasjonale handlingsplaner og løpende tiltak på de ulike sektorområdene.

INT2 Internasjonal konferanse om universell utforming i Oslo i 2012

Ansvarlig departement: BLD

Konferansen UD2012 samlet rundt 450 deltakere fra 40 land på Lillestrøm 11.-13. juli 2012. Hovedhensikten var å inspirere til videre arbeid med universell utforming i det offentlige rom, dele kunnskap og erfaringer. Konferansen var viet ulike aspekter som planlegging for fremtiden, gode eksempler og merverdi ved universell utforming. 220 personer sendte inn abstracts som dekket hovedområdene bygg, IKT, uteområder, transport og politikk/planlegging. 6 norske kommuner tilbød besøk/befaring i for- og etterkant av konferansen.

Deltasenteret var arrangør på vegne av 5 departementer (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Samferdselsdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.)

INT3 Strategi for universell utforming i Nordisk Ministerråd

Ansvarlig departement: BLD og UD

Norge hadde formannskapet i Nordisk ministerråd (NMR) i 2012. I tråd med det norske formannskapsprogrammet for 2012, la Norge frem en strategi for universell utforming for Nordisk

ministerråd. Arbeidet har sammenheng med revideringen av NMR-strategien for bærekraftig utvikling og ny strategi for sosial- og helseområdet.

I 2012 ble det arrangert en større internasjonal konferanse om universell utforming i Norge (UD2012) med NMR som en av flere samarbeidspartnere. En oppfølging av denne konferansen (UD2014) vil bli arrangert i Lund i Sverige i 2014.

Deltasenteret har sammen med en nordisk gruppe utviklet et strategidokument for universell utforming til Nordisk ministerråd. Nordisk ministerråd har behandlet strategien, og besluttet at strategiens hovedføring skal følges. Dette innebærer å utarbeide en handlingsplan for innføring av universell utforming i ministerrådets organisasjon og virksomheter. Nordens Velfärdscenter (NVC) har fått oppdraget med å utarbeide handlingsplanen og det nyoppnevnte Rådet för nordisk samarbete om funksjonshinder skal medvirke i utformingen.

Andre tiltak som omtales i sluttrapporten:

Nettstedet universell utforming

Ansvarlig departement: BLD/Deltasenteret fra 2013.

Oppstart: 2009 (2004)

Nettstedet presenterer nyheter og fagstoff om arbeidet med universell utforming i Norge. Ukentlig sendes det et elektronisk nyhetsbrev med oppdateringer til om lag 1250 abonnenter. Nettsidene hadde 66 000 unike brukere i 2013.

Ved årsskiftet 2012/2013 overtok Deltasenteret ansvaret for drift, vedlikehold og utvikling av nyhetsbrevet og nettstedet Universell Utforming (universell.utforming.miljo.no).

Støtte til kompetanseheving og informasjonsspredning i regi av Norske arkitekters landsforbund. 2009-2013

Oppstart: 2009 (2004)

Norske arkitekters landsforbund har styrket sitt eksterne og interne arbeid med kompetanseheving innen universell utforming i handlingsplanperioden. Akademiet har avholdt en rekke kurs og seminarer om ulike aktuelle tema knyttet til tilgjengelighet og universell utforming: Et bredt utvalg av forbildeprosjekter er presentert i Eco-Box, fagbiblioteket i forbundet er oppgradert og universell utforming er innarbeidet i organisasjonene ulike relevante aktiviteter.

Arbeidet ble støttet økonomisk gjennom stimuleringsmidler fra handlingsplanen for universell utforming.

Innstikk i Kommunal rapport 2009 og 2012.

Ansvarlig departement: Flere. Redaksjon i Husbanken

Det ble utarbeidet innstikk om universell utforming til Kommunal Rapport i 2009 og 2012. Innstikkene hadde bidrag fra Husbanken, Direktoratet for byggkvalitet, Vegdirektoratet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, og Statens Kartverk og Barne- og likestillingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Miljøverndepartementet og Samferdselsdepartementet sto som utgivere.

Støtte til Galdu 2010 og 2011. Inkludering av uu-perspektivet i likestillingsarbeidet i samisk politikk.

Ansvarlig departement: BLD

Det ble gitt delfinansiering av saksbehandlerstilling i perioden 2010-2012.

Støtte til kompetanseoppbygging. KA. Universell utforming av kirkebygg.

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: 2011

Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) utga i 2012 veilederen «Tilgjengelighet til kirkebygg». På nettsidene (www.ka.no) er det lagt inn mye stoff og lenker om universell utforming.

FN-dagen for funksjonshemmede 2011. Tema universell utforming.

Ansvarlig departement: KUD

Oppstart: 2011

Arrangementet ble gjennomført på Thon Hotel Arena på Lillestrøm 2.des. 2011. Daværende statsråd Lysbakken holdt åpningsinnlegget.

En del mindre enkelttiltak i form av støtte til kurs, konferanser, seminarer og informasjonstiltak.